In de zaak 45-64 :

COMMISSIE VAN DE EUROPESE ECONOMISCHE GEMEENSCHAP,
vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur, Mr. G. Marchesini, als gemachtigde,
ten deze domicilie gekozen hebbende ten kantore van H. Manzanares, secretaris van de Juridische Dienst van de Europese Uitvoerende Organen, 2, place de Metz te Luxemburg,

verzoekster,

tegen

de ITALIAANSE REPUBLIEK,

ten deze vertegenwoordigd door A. Maresca, gevolmachtigd minister, adjunct-hoofd van de Dienst Diplomatieke Geschillen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, als gemachtigde, bijgestaan door Mr. P. Peronaci, substituut bij de „Avvocatura Generale dello Stato",
ten deze woonplaats gekozen hebbende bij de Italiaanse Ambassade, 5, rue Marie-Adélaïde te Luxemburg,

verweerster,

betreffende de vordering tot verklaring voor recht dat de Italiaanse Regering een der op haar krachtens het Verdrag rustende verplichtingen niet is nagekomen daar zij ten behoeve van zekere machinaal vervaardigde produkten, bestemd voor de uitvoer naar andere Lid-Staten een teruggave heeft voorzien van nationale belastingen, zulks in strijd met artikel 96 van genoemd Verdrag hetzij wegens de aard dier belastingen, hetzij wegens de voor de teruggave gevolgde procedure,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt :

Ch. L. Hammes, President, (Rapporteur),
L. Delvaux, Kamerpresident,
A.M. Donner, A. Trabucchi en R. Lecourt, Rechters,
Advocaat-Generaal : J. Gand,
Griffier : A. Van Houtte,

het volgende

ZAAK 45-64

# ARREST

## TEN AANZIEN VAN DE FEITEN

### I — De aan het geding ten grondslag liggende feiten

Overwegende dat de aan het geding ten grondslag liggende feiten als volgt kunnen worden samengevat :

1. Krachtens de Italiaanse wet no. 103 van 10 maart 1955 — verlengd tot 31 december 1963 bij de wet van 18 maart 1958 no.284 — werd voor bepaalde machinaal vervaardigde produkten op het tijdstip van hun uitvoer de teruggave voorzien van het specifieke douanerecht en de andere douanerechten, geheven op de in die waren verwerkte produkten afkomstig uit de ijzer- en staalindustrie.

2 De Commissie van de E.E.G. meende te kunnen vaststellen dat deze teruggaven in de praktijk ook werden uitgebreid tot andere belastingen op grondstoffen of bij de vervaardiging van voormelde produkten van de Italiaanse mechanische industrie gebezigde half afgewerkte produkten en voorts tot belastingen welke los van zodanig gebruik werden opgelegd; te dezer zake werden van eind 1961 tot begin 1962 tussen de Commissie en de Italiaanse Regering besprekingen gevoerd.

3. Ingevolge deze besprekingen verlaagde de Italiaanse Regering het bedrag der teruggaven voor de naar de andere Lid-Staten uitgevoerde produkten met 35%; voorts verklaarde zij zich bereid zo spoedig mogelijk het gedeelte van de teruggave, hetwelk op andere belastingen dan de omzetbelasting betrekking had, te bepalen en gezamenlijk een tijdrooster op te stellen voor de geleidelijke afschaffing der bedoelde teruggaven.

4. Na een verdere briefwisseling en nieuwe besprekingen — gevolgd door een verlaging van 10% der teruggaven — ving de Commissie de in artikel 169 van het E.E.G.-Verdrag voorziene procedure aan door op 6 juni 1963 de Italiaanse Regering uit te nodigen haar opmerkingen met betrekking tot de haar ten laste gelegde schending van artikel 96 in te zenden.

5. Deze opmerkingen werden door de permanente vertegenwoordiging van de Italiaanse Regering te Brussel op 11 juni 1963 aan de Commissie doorgezonden; hoewel inmiddels op 1 juli 1963 een nieuwe verlaging der teruggaven ad 10% had plaatsgevonden, werden zij evenwel niet bevredigend geacht.

6. Nadat opnieuw besprekingen waren gevoerd, heeft de Commissie op 11 december 1963 het in artikel 169, eerste lid, van het E.E.G.-Verdrag bedoelde met redenen omklede advies uitgebracht; zij zet daarin

de redenen uiteen waarom zij meent dat de Italiaanse Republiek de op haar krachtens artikel 96 rustende verplichtingen niet is nagekomen en nodigt haar uit om uiterlijk op 31 december een einde te maken aan de teruggaven van binnenlandse belastingen op de uit te voeren machinaal vervaardigde produkten.

7. Bij nota van 18 december 1963 deed de permanente vertegenwoordiging van Italië aan de Commissie de tekst toekomen van een door de Italiaanse Ministerraad goedgekeurd wetsontwerp, hetwelk aan het Parlement was voorgelegd en hetwelk zou dienen ter vervanging van de wet no. 103.

8. De Commissie, van oordeel dat bedoeld ontwerp identiek was met de wet no. 103, deelde vervolgens bij brief van 28 januari 1964 aan de Italiaanse Regering mede dat zij het in strijd achtte met het door haar uitgebrachte advies om een regeling te geven, ingevolge welke de door de Commissie met het Verdrag onverenigbaar geachte teruggave van belastingen zou worden voortgezet.

9. Bedoeld wetsontwerp werd evenwel door beide Kamers van het Italiaanse Parlement goedgekeurd; de wet no. 639 betreffende de teruggaven van douanerechten en andere indirecte belastingen dan de „Imposta Generale sull' Entrata" voor bepaalde uit te voeren industriële produkten werd op 5 juli 1964 afgekondigd en gepubliceerd in de „Gazette Ufficiale" van 5 augustus; zij trad op laatstgenoemde datum in werking met terugwerkende kracht tot 1 januari 1964.

10. Daar de Commissie meende dat er van een tijdelijke onderbreking van de bestaande situatie geen sprake was en evenmin van enig substantieel verschil tussen de in de wet no. 103 voorziene — en in het advies van 11 december 1963 gewraakte — teruggaven en die voorzien in de nieuwe wet no. 639, heeft zij zich overeenkomstig artikel 169, tweede lid, van het E.E.G.-Verdrag met haar beroep van 13 oktober 1964 tot het Hof van Justitie gewend ter zake van de niet-nakoming door de Italiaanse Republiek van de voor laatstgenoemde uit artikel 96 van het Verdrag voortvloeiende verplichtingen;

## II — Conclusies van partijen

Overwegende dat *verzoekster* concludeert dat het den Hove behage de door verweerster opgeroepen exceptie van niet-ontvankelijkheid als ongegrond te verwerpen en de exceptie ten principale wegens gebrek aan bewijs af te wijzen, voorts :

— voor recht te verklaren dat de Italiaanse Republiek de op haar krachtens artikel 96 van het Verdrag van Rome rustende verplichtingen niet is nagekomen, voorzover zij teruggaven heeft toegestaan van belastingen welke daarvoor krachtens artikel 96 van het Verdrag niet in aanmerking komen;
— verweerster in de proceskosten te veroordelen;

Overwegende dat *verweerster* concludeert dat het den Hove behage

— het beroep als niet-ontvankelijk, althans als ongegrond te verwerpen;
— de Commissie in de proceskosten te veroordelen;

## III — Middelen en argumenten van partijen

Overwegende dat de middelen en argumenten van partijen als volgt kunnen worden samengevat :

A. *Ten aanzien van de ontvankelijkheid*

1. *Verweerster* acht het beroep niet-ontvankelijk daar het voorwerp van de voorafgaande administratieve procedure niet identiek is met dat van het thans bij het Hof aanhangige beroep.

Immers bedoelde administratieve procedure handelde over de wet no. 103 van 1955, terwijl het onderhavige beroep de wet no. 639 van 1964 betreft; met betrekking tot laatstgenoemde wet werd artikel 169 van het Verdrag geschonden daar zij niet het voorwerp vormde van de door de Italiaanse Regering ingezonden opmerkingen en evenmin van het advies van de Commissie.

*Verzoekster* antwoordt hierop in de eerste plaats dat de procedure van artikel 169 iedere betekenis zou missen indien een Lid-Staat geacht werd het gemotiveerde advies te hebben opgevolgd, wanneer hij op het tijdstip waarop de wettelijke bepaling welke de in strijd met het Verdrag geachte situatie in het leven riep vervalt, deze situatie geheel of ten dele bij een latere bepaling zou herstellen. In casu immers bestaat er geen enkel substantieel verschil tussen de teruggaven voorzien bij de wet no. 103 enerzijds en die van de wet no. 639 anderzijds en wel noch wat betreft de produkten waarvoor deze teruggaven gelden, noch ook voor de terug te geven belastingen zelve. De bij de wet no. 639 voorziene progressieve verlagingen van het bedrag der teruggaven zijn slechts een gevolg van die welke in de wet no. 103 werden geregeld en leveren derhalve geen enkele novatie van het vroegere stelsel op.

In de tweede plaats stelt verzoekster dat zij zowel in het gemotiveerde advies als bij haar beroep de Italiaanse Republiek een verwijt heeft gemaakt ten aanzien van de concrete werking van het systeem der teruggaven, dat wil zeggen de door het nationale bestuur gevolgde praktijk om teruggaven toe te staan welke, zowel wat de aard van de teruggegeven belastingen als de gevolgde methode betreft, onverenigbaar zijn met artikel 96, zulks afgezien van de wetgevende handelingen waarop de gewraakte praktijk berust.

Verzoekster merkt in de derde plaats op dat zij de Italiaanse Republiek in haar advies van 11 december 1963 heeft uitgenodigd om uiterlijk op 31 december de toekenning van met de in artikel 96 neergelegde verplichtingen onverenigbare teruggaven te beëindigen; verweerster

heeft echter kennelijk geweigerd aan bedoeld advies gevolg te geven daar zij door een — opzettelijk met terugwerkende kracht tot 1 januari 1964 voorziene — wettelijke bepaling bedoelde teruggaven ook tot na bedoelde datum heeft doen voortduren.

Ten slotte wijst verzoekster erop dat zij in haar brief van 16 december 1963, waarbij zij haar met redenen omkleed advies van 11 december aan de Italiaanse Regering deed toekomen op de verdere ontwikkeling is vooruitgelopen door de mededeling dat „zij voornemens en gehouden was te verhinderen dat de schending van artikel 96 ... nog langer wordt voortgezet, hetzij door een verlenging van de geldende voorschriften, hetzij door het geven van een analoge regeling voor de toekomst".

Samenvattend is verzoekster van oordeel dat de aan het Hof voorgelegde schending van het Verdrag en die welke in het advies werd gewraakt, wel degelijk identiek zijn; artikel 169 is derhalve niet geschonden en de exceptie van niet-ontvankelijkheid moet worden verworpen nu daarvoor geen enkel bewijs is bijgebracht.

*Verweerster* repliceert dat de wet no. 639 waarbij een autonome regeling voor de teruggaven bij de uitvoer wordt ingesteld en daartoe een degressief stelsel voorziet, een fundamenteel van de vroegere situatie verschillende regeling in het leven heeft geroepen. Bij wetten welke fiscale faciliteiten toekennen komt het op het bedrag daarvan aan; het tarief van de wet no. 103 is niet gelijk aan dat van de wet no. 639; de beide wetten zijn derhalve niet gelijk en de tweede kan evenmin als een verlenging van de eerste worden beschouwd.

Verweerster betwist voorts hetgeen verzoekster ten aanzien van de toepassing van de wet no. 103 heeft gesteld, namelijk dat het Italiaanse bestuur onder de vigueur van genoemde wet aan de exporteurs teruggaven zou hebben toegestaan welke niet in enige regeling waren voorzien.

Ten slotte merkt verweerster op dat de fase van de procedure welke blijkens artikel 169 aan het rechterlijk beroep voorafgaat zowel wat haar vorm als haar inhoud betreft van substantiële betekenis is. Zo zou aan een brief waarvan het met redenen omklede advies vergezeld gaat geen enkel rechtsgevolg toekomen en de Commissie zou dan ook niet, wanneer eerstgenoemde fase der procedure een beweerdelijk met het Verdrag strijdige en bij een wetgevende handeling in het leven geroepen situatie tot voorwerp heeft, rechtstreeks aan het Hof om toetsing mogen vragen van een situatie welke eerst intrad als gevolg van een nieuwe wet die, gelijk in casu, ten opzichte van de eerste wet fundamentele afwijkingen vertoont.

2. Verweerster bestrijdt het beroep nog met een tweede exceptie van niet-ontvankelijkheid, gegrond op de bewering dat de Commissie de Italiaanse Regering niet in de gelegenheid zou hebben gesteld haar opmerkingen voor te leggen over de in het advies aangevoerde gronden en nog minder over die welke ter ondersteuning van het beroep werden aangevoerd. Na eerst te hebben beweerd dat zekere indirecte belastingen

(registratie- en zegelrecht, hypotheekrechten, de heffingen op vergunningen en concessies, op auto's en gemaakte reclame) niet onder artikel 96 vallen daar zij met directe belastingen gelijk gesteld moeten worden, zou de Commissie in bedoeld advies daarentegen betoogd hebben dat deze belastingen niet mogen worden teruggegeven daar hun uitwerking op de produktiekosten niet zou kunnen worden vastgesteld of nader bepaald; voorts zou de Commissie in haar beroepsschrift het feit dat deze belastingen niet voor teruggaven in aanmerking komen hebben gemotiveerd met de stelling dat zij tot de bijzondere categorie behoren van de indirecte omzetbelastingen.

*Verzoekster* antwoordt hierop dat haar plicht om de betrokken Staat gelegenheid te bieden tot het maken van opmerkingen, anders dan het met redenen omkleed advies, niet op gedetailleerde en minder nog onveranderlijke rechtregels berust. Aan bedoelde plicht is voldaan wanneer aan de Staat de voor de vaststelling der verdragsschending nodige gegevens zijn verschaft — dat wil zeggen de handeling op het nalaten waaruit van die schending blijkt alsmede de regels van gemeenschapsrecht welker schending wordt gewraakt.

Verzoekster stelt voorts dat verweerster een onjuiste voorstelling geeft van de in werkelijkheid door de Commissie voorgedragen argumenten. Immers in haar brief van 6 juni 1963 heeft zij er zich in hoofdzaak reeds op beroepen dat de bedoelde rechten de *onderneming* en niet de uitgevoerde produkten als zodanig belasten; in het met redenen omklede advies wordt deze zienswijze herhaald en gesteld dat het niet mogelijk is de uitwerking van elk dier rechten of de produktiekosten nader te bepalen. Noch de stellingen van de Commissie, noch de juridische kwalificatie van de overtreding hebben een wijziging ondergaan. De Italiaanse Regering werd dan ook geenszins in de uitoefening van haar recht op verweer belemmerd.

Hierop repliceert *verweerster* dat de argumentatie van de Commissie op een onjuiste interpretatie van artikel 169, eerste lid, berust. Zij zou ten gevolge hebben dat de Commissie bevoegd werd geacht een Lid-Staat de schending te verwijten van een bepaalde uit het Verdrag voortvloeiende norm onder aanvoering van een grond X, om vervolgens het advies te baseren op grond Y en zich ten slotte eventueel nog tot het Hof te wenden met een beroep op grond Z. Deze opvatting moet dan ook volgens verweerster worden verworpen.

B — *Ten principale*

1. De rechten waarvoor de teruggave werd toegestaan en de wettigheid van bepaalde restituties

*Verzoekster* betoogt dat de teruggave werd uitgebreid tot het registratie- en zegelrecht, de hypotheekrechten en de rechten geheven op vergunningen en concessies en op automobielen en reclame. Deze teruggaven zijn van zuiver fiscale aard en in strijd met artikel 96. Zij voegt hieraan nog de volgende overwegingen toe :

*a*) de Italiaanse Regering heeft expliciet erkend dat het bedrag van de teruggave een element bevat van andere indirecte belastingen dan de douanerechten en de omzetbelasting;

*b*) de Italiaanse Regering heeft de aanwezigheid van dit element nimmer gerechtvaardigd, noch wat de aard der bedoelde belastingen betreft, noch wat betreft het evenwicht tussen de inderdaad gedragen fiscale last en het bedrag van de restitutie;

*c*) de Italiaanse Regering heeft de noodzaak erkend om ook het gedeelte der teruggaven hetwelk niet de douanerechten betreft op te heffen en daarmede toegegeven dat dit gedeelte onwettig is als zijnde strijdig met het Verdrag.

*Verweerster* antwoord op genoemde argumenten als volgt :

*a*) het staat als onbetwist vast dat de restituties niet alleen de douanerechten golden, doch ook andere interne indirecte belastingen dan de omzetbelasting; deze restituties zijn echter volgens het Verdrag volkomen wettig;

*b*) de mening van de Commissie dat de Italiaanse Regering de onwettigheid van de teruggave dezer indirecte belastingen zou hebben erkend kan alleen berusten op een onjuiste interpretatie van zekere schriftelijke uitingen van genoemde Regering;

*c*) het staat niet aan de Italiaanse Regering, doch aan de Commissie om te bewijzen dat het bedrag van de restitutie dat van de indirecte belastingen overschreed;

*d*) door de verschillende verlagingen van het tarief der teruggave — van 45 tot 60% op 31 december 1963 — werd de vroegere situatie radicaal gewijzigd.

*Verzoekster* meent dat de teruggave van het registratie- en zegelrecht, de hypotheekrechten en de rechten geheven op vergunningen en concessies en op automobielen en reclame in strijd is met artikel 96 van het Verdrag. Zij motiveert deze bewering als volgt :

*a*) de woorden van artikel 96 „binnenlandse belastingen ... welke daarop al dan niet rechtstreeks geheven zijn" moeten worden uitgelegd in verband met de opzet en de doelstellingen van het Verdrag. De bijwoorden „rechtstreeks" of „niet rechtstreeks" mogen niet met het begrip directe of indirecte belastingen worden geïdentificeerd;

*b*) artikel 96 moet geacht worden de toestemming in te houden tot teruggave van de belastingen op het afgewerkte produkt, dan wel op de grondstoffen en de half afgewerkte produkten in de eerdere fasen van de vervaardiging gebezigd;

*c*) artikel 96 staat evenwel slechts de teruggave toe van belastingen waarvan de uitwerking op de produktiekosten „in individuum" kan worden bepaald;

*d*) bij wijze van uitzondering wordt in artikel 98 de mogelijkheid voorzien van belastingen welker uitwerking op de produktiekosten *niet* „in individuum" kan worden vastgesteld; deze teruggave is evenwel aan nauwkeurige regels onderworpen en niet van toepassing op de indirecte belastingen in eigenlijke zin;

*e*) de rechten en heffingen waarvan de teruggave in casu wordt gewraakt, treffen niet het afgewerkte produkt dan wel de grondstoffen en de bij de fabricage gebruikte half afgewerkte produkten, doch in hoofdzaak de onderneming en de produktie in het algemeen. Een uniforme schatting van de fiscale last kan derhalve van zuiver fictieve aard zijn, ook waar het een identiek produkt betreft. Anders is het voor bepaalde andere indirecte belastingen, zoals die op de fabricage en het verbruik; deze rusten op het produkt zelf en komen individueel in de produktiekosten tot uitdrukking. De Commissie heeft daarom dan ook tegen deze teruggave geen bezwaar gemaakt.

De onderhavige rechten welke, gezien de hen kenmerkende structuur en techniek een nauwkeurige bepaling van hun respectieve uitwerking op de produktiekosten niet toelaten, zijn derhalve in strijd met het fundamentele beginsel van artikel 96 dat de teruggave steeds dient plaats te vinden binnen de grenzen van de inderdaad betaalde belastingen; zij komen derhalve niet in aanmerking voor de in genoemd voorschrift bedoelde teruggave. Evenmin komen zij in aanmerking voor de in artikel 98 bedoelde vrijstellingen en teruggaven, daar deze bepaling niet voor de indirecte belastingen in eigenlijke zin geldt en haar toepassing gebonden is aan een daartoe door de Raad gegeven toestemming.

*Verweerster* daarentegen is van mening dat het registratie- en zegelrecht, het hypotheekrecht, alsmede de heffingen op vergunningen en concessies, op auto's en reclame indirecte belastingen zijn welke kennelijk onder artikel 96 vallen; deze bepaling immers bevat geen enkele beperking ten aanzien van de indirecte belastingen, hetgeen nog door artikel 98 zou worden bevestigd. De litigieuze rechten en heffingen worden, evenals de andere indirecte belastingen waarvan de Commissie de teruggave toestaat, krachtens specifieke wetten en volgens bepaalde tarieven toegepast; zij worden eveneens op de produkten geheven daar iedere producent hen als een factor in zijn berekening der produktiekosten opneemt.

Het argument van de Commissie dat zij het bedrag van de teruggave der bedoelde indirecte belastingen bezwaarlijk kan controleren, mist rechtens iedere betekenis; het argument is bovendien feitelijk ongegrond, daar deze belastingen krachtens wettelijke voorschriften worden toegepast, dat wil zeggen krachtens ontwijfelbare rechtsregels. Wat hiervan ook zij, het staat aan de Commissie de door haar ingeroepen verdragsschending te bewijzen.

Verweerster merkt nog op dat de Commissie geen bedenkingen

heeft voorgedragen tegen de teruggave der overige indirecte belastingen en aldus met zichzelf in tegenspraak geraakt.

Volgens verweerster heeft de verlaging met 60% van het bedrag der teruggave op 31 december 1963 — gevolgd door aanvullende verlagingen (tot 65% op 1 juli 1964 en tot 75% op 1 januari 1965) — tot gevolg gehad dat de gewraakte teruggaven ruimschoots binnen de door artikel 96 toegelaten grenzen zijn gebleven.

Naar aanleiding van deze laatste bewering van de Italiaanse Regering stelt *verzoekster* dat de opeenvolgende verlagingen van de teruggaven niet krachtens een bepaalde titel plaatsvonden en het vraagstuk van de wettigheid van het nog resterende bedrag daarbij geheel open bleef. De Commissie heeft haar grief van schending van artikel 96 niet gebaseerd op de verschillende kwantitatieve aspecten daarvan, doch op de algemene criteria welke het Italiaanse stelsel der teruggave bij export kenmerken.

2. De wijze van teruggave en de wettigheid van het stelsel van gemiddelde percentages

*Verzoekster* wijst erop dat alle restituties worden toegestaan in de vorm van een bedrag berekend per kilogram gewicht der betreffende produkten en dat zij werden bepaald zonder samenhang met de op die produkten toegepaste of toe te passen heffingen. Zij meent dat dit stelsel van teruggave volgens een globaal criterium van gemiddelde tarieven per produkt of groepen van produkten in strijd is met artikel 96. Deze grief ziet op alle belastingen welke in het kader van die bepaling voor teruggave in aanmerking komen.

Deze globale methode op basis van gemiddelde tarieven leidt praktisch tot het onvermijdelijke gevolg dat het bedrag van bepaalde restituties dat van de werkelijke fiscale lasten te boven gaat.

Weliswaar voorziet artikel 97 — een uitzonderingsbepaling — de vaststelling van gemiddelde percentages, doch slechts voor een belasting en een heffingstechniek welke tot het onderhavige geval in geen enkel verband staan.

Hiertegen merkt *verweerster* allereerst op dat de Commissie geen enkel bezwaar heeft gemaakt tegen de toepassing van een globaal tarief voor de teruggave van andere indirecte belastingen dan die waarover het thans gaat.

Zij betoogt voorts dat de Lid-Staten binnen het kader van hun soevereiniteit vrij blijven in de keus der modaliteiten welke, gelet op hun eigen rechtsorde, voor de uitoefening der hun bij artikel 96 toegekende bevoegdheid het geschiktst voorkomen; het toezicht van de Commissie kan zich slechts uitstrekken tot het uiteindelijke resultaat.

Verweerster wijst er nog op dat het aanwenden van globale stelsels in talrijke verdragsartikelen wordt toegestaan (met name in artikel 97); nu artikel 96 zulk een systeem niet uitsluit kan de Commissie de Italiaanse Regering daarvan geen verwijt maken.

Ten slotte, aldus verweerster, werden bij de verlaging van 31 december 1963 zodanige percentages vastgesteld, dat niet kan worden beweerd dat sommige teruggaven strijdig met het Verdrag zouden zijn.

## IV — Het procesverloop

Overwegende dat de procedure het normale verloop heeft gevolgd;

dat het Hof, gelet op het rapport van de Rechter-Rapporteur, en gehoord de Advocaat-Generaal, heeft beslist dat er geen aanleiding bestaat tot het bevelen van een instructie;

dat verzoekster op uitnodiging van het Hof vóór de aanvang der mondelinge behandeling zekere stukken heeft geproduceerd;

dat partijen ter terechtzitting van 30 september 1965 zijn gehoord in hun pleidooien en dat zij daarbij hebben geantwoord op de door de Rechter-Rapporteur gestelde vragen;

dat de Advocaat-Generaal ter zitting van 19 oktober 1965 heeft geconcludeerd;

# TEN AANZIEN VAN HET RECHT

## A — De ontvankelijkheid van het beroep

*Ten aanzien van de eerste exceptie*

Overwegende dat verweerster het beroep niet-ontvankelijk acht daar het betrekking zou hebben op de wet no. 639 van 5 juli 1964 welke, met schending van artikel 169, eerste lid van het Verdrag, niet mede het voorwerp zou zijn geweest van de opmerkingen door de Italiaanse Republiek voorgelegd, noch ook van een met redenen omkleed advies van de Commissie;

dat derhalve de aan het beroep voorafgaande administratieve behandeling — welke de wet van 10 maart 1955 betrof — niet hetzelfde voorwerp zou hebben gehad als de behandeling voor de rechter waarbij het gaat om de, van eerstgenoemde wet wezenlijk verschillende, wet no. 639;

Overwegende dat uit de processtukken blijkt dat zowel bij de aan het rechterlijk beroep voorafgaande behandeling als in het onderhavige geding zelf, de Commissie de Italiaanse Republiek een *concrete* toepassing van het systeem van teruggave bij de export heeft verweten en daarbij de grieven welke zij meende te kunnen inroepen, niet heeft beperkt tot de wetsteksten waarop bedoeld stelsel rechtens uitsluitend gegrond mocht worden;

Overwegende voorts dat de Commissie in haar met redenen omkleed advies van 11 december hetwelk op 16 december 1963 aan ver-

weerster werd toegezonden, de Italiaanse Regering heeft uitgenodigd om uiterlijk op 31 december 1963 een einde te maken aan de toekenning van teruggaven welke op de daartoe aangevoerde gronden in strijd zou zijn met artikel 96 van het Verdrag;

dat bij bedoeld advies derhalve enerzijds werd vastgesteld dat de Italiaanse Republiek één der op haar krachtens het Verdrag rustende verplichtingen niet was nagekomen en anderzijds verweerster in gebreke werd gesteld voor het geval zij na genoemde datum de haar verweten verdragsschending zou voortzetten, hetzij door middel van een verlenging der bestaande regeling, hetzij door het geven van een analoge regeling voor de toekomst;

dat deze exceptie derhalve dient te worden verworpen;

*Ten aanzien van de tweede exceptie*

Overwegende dat verweerster stelt dat het beroep niet-ontvankelijk is wegens een verdere schending van artikel 169, hierin bestaande dat zij niet in de gelegenheid zou zijn gesteld haar opmerkingen voor te leggen over de ware aard van het haar verweten verzuim en bijgevolg evenmin over de gronden waarop het met redenen omkleed advies berust alsmede over de belangrijkste middelen van het beroep;

Overwegende dat op dit punt moet worden vastgesteld dat de Commissie in haar brief van 10 juni 1963 waarbij zij de Italiaanse Regering uitnodigde haar opmerkingen te maken, duidelijk heeft gesteld dat het door verweerster bij de uitvoer gevolgde stelsel van teruggave naar haar mening niet in overeenstemming met het Verdrag kon worden geacht en wel enerzijds daar hierbij voor bepaalde categorieën belastingen teruggave werd toegestaan welke — zulks in strijd met artikel 96 — de onderneming en niet de uitgevoerde produkten betreffen en anderzijds daar bij dit stelsel voor de bepaling van het terug te geven bedrag een methode werd gevolgd welke tot de vaststelling van gemiddelde percentages per produkt of groep van produkten leidde, zulks terwijl artikel 97 het volgen van zodanige methode slechts toestaat voor de omzetbelasting, geheven volgens het „cumulatieve cascadestelsel";

dat zowel meergenoemd advies als het verzoekschrift van de Commissie op bedoelde gronden en middelen berusten;

dat de Commissie derhalve toen zij de Italiaanse Regering in de gelegenheid stelde haar opmerkingen te maken artikel 169, eerste lid, van het Verdrag juist heeft toegepast;

dat deze exceptie derhalve eveneens dient te worden verworpen;

B — Ten principale

*Ten aanzien van het eerste middel*

Overwegende dat als tussen partijen niet betwist vaststaat, dat in de berekening van het bedrag der teruggave bij de export voor de pro-

dukten van de Italiaanse machinale industrie, eveneens rekening is gehouden met het registratie- en zegelrecht, het hypotheekrecht, alsmede de heffingen op vergunningen en concessies, op automobielen en op reclame;

dat de teruggave van deze rechten en heffingen volgens de Commissie krachtens artikel 96 van het Verdrag niet geoorloofd is daar zij noch de produkten als zodanig zouden treffen, noch ook de grondstoffen dan wel de half-afgewerkte produkten bij de vervaardiging daarvan gebezigd en dat het derhalve niet mogelijk zou zijn hun respectieve uitwerking op de kostprijs der produkten individueel te bepalen;

Overwegende dat artikel 96 de Lid-Staten toestaat bij de uitvoer van produkten naar het grondgebied van één der andere Lid-Staten een teruggave te doen van binnenlandse belastingen welke het bedrag der daarop al dan niet rechtstreeks geheven belastingen, niet mag overschrijden;

dat het woord „rechtstreeks" in de zin van artikel 96 aldus moet worden verstaan dat hiermede gedoeld worden de belastingen op het afgewerkte produkt, terwijl de term „niet rechtstreeks" op de belastingen ziet welke — in de verschillende fasen der produktie — de grondstoffen treffen dan wel de half-afgewerkte produkten, welke tot de vervaardiging van het produkt hebben gediend;

dat, naar uit de desbetreffende wetsteksten blijkt, de strekking en de aard van het registratie- en zegelrecht alsmede de heffingen op vergunningen en concessies, op auto's en reclame slechts de producerende onderneming raken — zij het onder aspecten welke van haar commerciële en financiële bedrijvigheid in het algemeen sterk verschillen — doch niet de produkten als zodanig en wel noch in de verschillende fasen der vervaardiging, noch ook in het eindstadium daarvan;

dat, nu het registratie- en zegelrecht, de heffingen op licensies en concessies op auto's en reclame de uitgevoerde produkten niet rechtstreeks raken, zij krachtens artikel 96 niet voor teruggave in aanmerking komen;

dat de Italiaanse Republiek door deze rechten op te nemen onder die welke van toepassing zijn op de uit te voeren produkten van de machinale industrie, één der op haar krachtens het Verdrag rustende verplichtingen niet nakomt;

*Ten aanzien van het tweede middel*

Overwegende dat de Italiaanse Republiek voorts nog een schending van artikel 96 wordt verweten, hierin bestaande dat zij globaal een stelsel van teruggaven heeft voorzien;

dat verweerster meent zodanig procédé, hetwelk bij artikel 96 niet is verboden, te mogen volgen en dat zij gerechtigd is voor de teruggave de modaliteiten te kiezen welke het meest met haar rechtsorde in overeenstemming zijn, daar het toezicht van de Commissie immers beperkt blijft tot het eindresultaat;

Overwegende dat uit artikel 96 blijkt dat de aan een Staat toegekende bevoegdheid tot teruggave van binnenlandse belastingen onderworpen is aan de volgende voorwaarden : enerzijds dat deze belastingen het produkt zelf treffen en anderzijds dat het bedrag der teruggaven lager is dan dat van bedoelde belastingen;

Overwegende dat — afgezien van de bij het eerste middel van beroep bedoelde fiscale categorieën — de litigieuze teruggave strekt tot restitutie van binnenlandse belastingen ten aanzien waarvan niet werd betwist dat zij de produkten treffen;

dat derhalve nog slechts blijft te onderzoeken of aan de andere door artikel 96 gestelde voorwaarden is voldaan, te weten of het hier wel degelijk een teruggave betreft, met andere woorden of haar bedrag lager is dan, of gelijk aan het bedrag der belastingen;

dat zulks echter dient te worden bewezen voor de beoordeling van de vraag of een maatregel mag worden toegepast welke een werkelijke teruggave van belastingen inhoudt en die slechts uit dien hoofde en op die voorwaarde zou kunnen worden gerechtvaardigd;

dat, nu de Italiaanse Republiek uit eigen beweging de voorkeur heeft gegeven aan een globale methode, zij gehouden is aan te tonen dat zij in ieder geval binnen de dwingend voorgeschreven grenzen van artikel 96 gebleven is;

dat er derhalve grond bestaat de Italiaanse Republiek te bevelen om, met betrekking tot de onderhavige produkten aan het Hof schriftelijke gegevens voor te leggen welke mede de nodige cijfers bevatten;

C. — Ten aanzien van de kosten

Overwegende dat blijkens artikel 69, tweede lid, van het Reglement voor de procesvoering de in het ongelijk gestelde partij in de kosten zal worden verwezen;

dat de door verweerster opgeworpen excepties alsmede het eerste ten principale voorgedragen middel zijn afgewezen;

dat derhalve thans reeds de helft der proceskosten te haren laste moet worden gebracht;

dat de beslissing ten aanzien van de kosten voor het overige wordt aangehouden;

Gezien de processtukken;

Gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur;

Gehoord partijen in haar pleidooien;

Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;

Gelet op de artikelen 96 en 169 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap;

Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Economische Gemeenschap;

Gelet op het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

rechtdoende,

1. Verklaart voor recht dat de Italiaanse Republiek een op haar krachtens artikel 96 van het Verdrag rustende verplichting niet is nagekomen daar zij onder de binnenlandse belastingen welke voor de naar het grondgebied van andere Lid-Staten uit te voeren produkten van de machinale industrie gelden voor de teruggave mede heeft opgenomen het registratie- en zegelrecht, het recht van hypotheek, de heffingen op licensies en concessies, alsmede op auto's en reclame;

2. Verstaat dat de Italiaanse Republiek binnen drie maanden na de uitspraak van het onderhavige arrest het bewijs zal moeten leveren dat het bedrag van de globale teruggave der binnenlandse belastingen welke de naar het grondgebied van andere Lid-Staten uitgevoerde produkten van de machinale industrie werkelijk treffen, het bedrag van bedoelde belastingen niet overschrijdt;

3. Bepaalt dat na afloop van de hierboven vastgestelde termijn de mondelinge behandeling van het tweede middel van het beroep zal worden heropend op verzoek van de meest gerede partij;

4. Verwijst verweerster in de helft der proceskosten;

5. Houdt de beslissing ten aanzien van de kosten voor het overige aan;

6. Ontzegt het meer of anders gevorderde.

Aldus door het Hof gewezen en ondertekend te Luxemburg op één december negentienhonderdvijfenzestig.

Donner Trabucchi Lecourt

Uitgesproken ter openbare zitting gehouden te Luxemburg op één december negentienhonderdvijfenzestig.

De Griffier,
A. Van Houtte

De President,
Ch. L.Hammes